

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

СИЧЕВСЬКИЙ ВОЛОДИМИР ПАВЛОВИЧ

УДК 342.9

**АДАПТАЦІЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ
У СФЕРІ МІСТОБУДУВАННЯ ДО ЗАКОНОДАВСТВА
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ:
АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Приватній установі
«Науково-дослідний інститут публічного права».

Науковий керівник –

доктор юридичних наук, професор,
відмінник освіти України

Боровик Андрій Володимирович,

Приватна установа «Науково-
дослідний інститут публічного права»,
віцепрезидент із наукової роботи.

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України

Журавльов Дмитро Володимирович,

Офіс Президента України,
заступник керівника Департаменту
з питань громадянства, помилування,
державних нагород –
керівник управління з питань помилування;

доктор юридичних наук, професор,
заслужений працівник освіти України

Шоповал Роман Володимирович,

Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого,
завідувач кафедри адміністративного права
та адміністративної діяльності.

Захист відбудеться «31» липня 2026 року о «13⁰⁰» годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 61.051.07 Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» за адресою: 88000, м. Ужгород, пл. Народна, 3 (зала вченої ради).

З дисертацією можна ознайомитися в науковій бібліотеці Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» за адресою: 88000, м. Ужгород, вул. Університетська, 14.

Автореферат розісланий «30» червня 2026 року.

**Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради**

Т. П. Попович

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. У звіті Європейської комісії щодо України за 2023 р., підготовленому в межах Пакета розширення Європейського Союзу, наголошено на необхідності подальшого наближення національного законодавства України до асquis Європейського Союзу, зокрема у сферах публічного управління, регіональної політики, охорони довкілля, енергоефективності, цифровізації, просторового планування та забезпечення прозорості дозвільних процедур. Особливого значення ці питання набувають у сфері містобудування, оскільки саме містобудівна діяльність безпосередньо пов'язана з реалізацією принципів сталого розвитку територій, належного врядування, безпеки будівель і споруд, захисту прав громадян, участі громадськості у прийнятті рішень, а також із післявоєнним відновленням України.

Передумовою наведеного є відсутність цілісної та оптимальної моделі адміністративно-правових засад адаптації законодавства України у сфері містобудування до законодавства Європейського Союзу. Незважаючи на прийняття низки нормативно-правових актів, спрямованих на реформування містобудівної діяльності, цифровізацію дозвільних процедур, удосконалення державного архітектурно-будівельного контролю та нагляду, а також запровадження електронних інструментів у сфері будівництва, національна правова система у цій сфері все ще характеризується фрагментарністю, колізійністю та недостатньою узгодженістю з європейськими підходами до просторового планування, екологічної оцінки, енергоефективності, технічного регулювання й участі громадськості в містобудівних процесах.

Одним із ключових напрямів наукового дослідження процесу адаптації законодавства України у сфері містобудування до асquis Європейського Союзу є з'ясування системи суб'єктів, наділених відповідними владними повноваженнями й компетенцією щодо формування, реалізації та забезпечення державної політики в зазначеній сфері. У контексті європейської інтеграції України особливого значення набуває дослідження інституційного механізму адаптації законодавства, який являє собою сукупність взаємопов'язаних органів публічної влади, інститутів громадянського суспільства, суб'єктів господарювання та інших учасників правовідносин, діяльність яких спрямована на впровадження європейських правових стандартів у національну систему містобудівного регулювання.

Теоретичні засади формування та реалізації державної політики були предметом наукових досліджень багатьох вітчизняних учених, серед яких вагомий внесок зробили В.Б. Авер'янов, В.М. Бевзенко, Д.М. Белов, Ю.М. Бисага, Ю.П. Битяк, М.Ю. Віхляєв, О.Ю. Дрозд, Д.В. Журавльов, Р.В. Ігонін, Т.О. Карабін, Т.О. Коломоець, А.Т. Комзюк, В.І. Курило, Я.В. Лазур, Н.Б. Писаренко, С.Г. Стеценко, Р.В. Шаповал, В.К. Шкарупа та інші. Окремі аспекти розроблення, впровадження й оцінювання державної

політики висвітлено у працях зарубіжних науковців, зокрема Дж. Андерсона, Л. Гана, Б. Гогвуда, В. Данна, Т. Дая, М. Крафта та ін.

Окремі аспекти правового регулювання містобудівної діяльності, просторового планування, державного архітектурно-будівельного контролю та забезпечення сталого розвитку територій висвітлювалися у працях фахівців у галузі адміністративного, земельного, екологічного та господарського права. Водночас більшість наукових досліджень у цій сфері стосувалися переважно загальних питань правового регулювання будівельної діяльності, дозвільної системи, державного контролю або планування територій, тоді як комплексне дослідження саме адміністративно-правових аспектів адаптації законодавства України у сфері містобудування до законодавства Європейського Союзу залишається недостатньо розробленим.

При цьому наявні дослідження здебільшого не відображають тих змін, які відбулися після набуття Україною статусу кандидата на членство в Європейському Союзі, активізації переговорного процесу щодо вступу до ЄС, цифровізації містобудівної документації, реформування системи державного архітектурно-будівельного контролю та нагляду, а також запровадження нових підходів до відновлення зруйнованих територій в умовах воєнного стану. Особливого значення набуває також необхідність узгодження містобудівного законодавства України з європейськими стандартами сталого просторового розвитку, енергоефективності, екологічної безпеки, прозорості адміністративних процедур, антикорупційних запобіжників і залучення громадськості до прийняття містобудівних рішень.

Отже, відсутність цілісного наукового підходу до визначення адміністративно-правових засад адаптації законодавства України у сфері містобудування до законодавства Європейського Союзу, наявність нормативних колізій і прогалин у правовому регулюванні, необхідність удосконалення інституційного механізму реалізації державної містобудівної політики, а також стратегічне значення цієї сфери для післявоєнної відбудови України та її європейської інтеграції зумовлюють актуальність такої кваліфікаційної наукової роботи.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Дисертацію виконано відповідно до Закону України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки», а також у межах реалізації стратегічного курсу України на набуття повноправного членства в Європейському Союзі.

Дисертація підготовлена з урахуванням положень Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Закону України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу», Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності», а також стратегічних актів України, зокрема: Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 рр., затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 695; Національної економічної стратегії на період до 2030 р., затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021 р. № 179; Стратегії реформування державного

управління України на 2022–2025 рр., схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21 липня 2021 р. № 831-р; Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату на період до 2030 р., схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20 жовтня 2021 р. № 1363-р; Плану України, схваленого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18 березня 2024 р. № 244-р; а також пріоритетних напрямів та завдань цифрової трансформації на 2024–2026 рр., схвалених розпорядженням Кабінету Міністрів України від 2 серпня 2024 р. № 735-р.

Дисертацію виконано в межах планів науково-дослідної роботи Приватної установи «Науково-дослідний інститут публічного права».

Мета дослідження. Мета дослідження полягає у поглибленні наукових знань і підходів до розуміння сутності адміністративно-правових аспектів адаптації законодавства України у сфері містобудування до законодавства Європейського Союзу на основі комплексного аналізу наявних наукових джерел, нормативно-правових актів України, актів Європейського Союзу та практики їх реалізації.

Для досягнення зазначеної мети в дисертаційній роботі необхідно вирішити такі *задачі*:

- визначити зміст адміністративних правовідносин у сфері містобудування;
- охарактеризувати нормативно-правове забезпечення діяльності у сфері будівництва;
- обґрунтувати систему суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування;
- встановити адміністративно-правові інструменти управління у сфері містобудування;
- вивчити досвід країн ЄС управління адміністративно-правовими відносинами у сфері містобудування;
- обґрунтувати напрями адаптації законодавства України у сфері містобудування до законодавства Європейського Союзу.

Об'єктом дослідження є суспільні правовідносини, пов'язані з реалізацією адміністративно-правових аспектів адаптації законодавства України у сфері містобудування до законодавства Європейського Союзу.

Предметом дослідження є адміністративно-правові аспекти адаптації законодавства України у сфері містобудування до законодавства Європейського Союзу.

Методи дослідження. Досягнення мети роботи полягає у поглибленні наукових знань і підходів до розуміння адміністративно-правових аспектів адаптації законодавства України у сфері містобудування до законодавства Європейського Союзу. Методологічну основу дослідження становить сукупність загальнонаукових і спеціально-юридичних методів наукового пізнання, застосування яких дало змогу комплексно розкрити зміст адміністративних правовідносин у сфері містобудування, визначити особливості їх нормативно-правового забезпечення, охарактеризувати систему

суб'єктів таких правовідносин, адміністративно-правові інструменти управління, а також напрями адаптації національного законодавства до законодавства Європейського Союзу.

Діалектичний метод наукового пізнання використано для з'ясування сутності та змісту адміністративних правовідносин у сфері містобудування, визначення їх ознак, структури, особливостей виникнення, зміни та припинення в умовах європейської інтеграції України (підрозділ 1.1). Формально-юридичний метод покладено в основу аналізу нормативно-правового забезпечення діяльності у сфері будівництва, зокрема законів України, підзаконних нормативно-правових актів, стратегічних документів, а також положень актів Європейського Союзу, що визначають стандарти правового регулювання у сфері містобудування, просторового планування, будівництва, екологічної безпеки й енергоефективності (підрозділ 1.2).

Методи аналізу та синтезу застосовано для характеристики системи суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування, визначення їх повноважень, компетенції, форм взаємодії та місця в механізмі публічного адміністрування містобудівної діяльності (підрозділ 2.1). Логіко-семантичний метод використано для уточнення змісту понять «адміністративні правовідносини у сфері містобудування», «адміністративно-правові інструменти управління у сфері містобудування», «адаптація законодавства України у сфері містобудування до законодавства Європейського Союзу» та інших категорій, що становлять понятійний апарат дослідження (підрозділи 1.1, 2.2, 2.4).

Системно-структурний метод дав змогу розкрити адміністративно-правові інструменти управління у сфері містобудування, зокрема планування, дозвільні процедури, адміністративні послуги, державний архітектурно-будівельний контроль і нагляд, моніторинг, цифрові інструменти, відповідальність та інші засоби публічного адміністрування (підрозділ 2.2). Порівняльно-правовий метод покладено в основу дослідження досвіду країн Європейського Союзу щодо управління адміністративно-правовими відносинами у сфері містобудування, просторового планування, участі громадськості у прийнятті містобудівних рішень, забезпечення прозорості дозвільних процедур та реалізації принципів сталого розвитку територій (підрозділ 2.3).

Метод узагальнення використано для формування висновків щодо стану правового регулювання містобудівної діяльності в Україні та визначення основних проблем його адаптації до законодавства Європейського Союзу (підрозділи 1.2, 2.4). Метод прогнозування застосовано для обґрунтування перспективних напрямів удосконалення законодавства України у сфері містобудування з урахуванням європейських стандартів публічного адміністрування, просторового планування, цифровізації, екологічної безпеки, енергоефективності та післявоєнного відновлення України (підрозділ 2.4).

Нормативну основу роботи становлять Конституція України, міжнародно-правові акти, акти права Європейського Союзу, Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, закони України, акти Президента України та Кабінету Міністрів України, інші підзаконні нормативно-правові акти з питань адміністративно-правового регулювання містобудівної діяльності, просторового планування, будівництва, державного архітектурно-будівельного контролю та нагляду, надання адміністративних послуг у сфері будівництва, цифровізації дозвільних процедур, екологічної безпеки, енергоефективності будівель та післявоєнного відновлення територій.

Обґрунтування авторських висновків щодо визначення напрямів адаптації законодавства України у сфері містобудування до законодавства Європейського Союзу здійснено із застосуванням практики правового регулювання містобудівної діяльності, просторового планування, будівельного контролю, участі громадськості у прийнятті містобудівних рішень та забезпечення сталого розвитку територій у таких державах – членах Європейського Союзу, як Республіка Польща, Федеративна Республіка Німеччина, Французька Республіка, Королівство Нідерланди, Королівство Іспанія та ін.

Емпіричну базу дослідження становлять статистичні та аналітичні дані, акумульовані Державною службою статистики України, Міністерством розвитку громад та територій України, Державною інспекцією архітектури та містобудування України, органами місцевого самоврядування, а також відомості Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва, Єдиного державного реєстру судових рішень України, офіційних електронних ресурсів Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України, центральних і місцевих органів виконавчої влади, інституцій Європейського Союзу та міжнародних організацій, що стосуються адміністративно-правового регулювання містобудівної діяльності, адаптації законодавства України до права ЄС та післявоєнного відновлення України.

Наукова новизна отриманих результатів. Дисертація є одним із перших у національній юриспруденції комплексних наукових досліджень, присвячених характеристиці адміністративно-правових аспектів адаптації законодавства України у сфері містобудування до законодавства Європейського Союзу. За результатами дослідження сформульовано низку нових наукових положень, рекомендацій і висновків, зокрема:

уперше:

– аргументовано, що в умовах адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу зміст адміністративних правовідносин у сфері містобудування необхідно розглядати як форму правової взаємодії між суб'єктами публічної адміністрації, органами місцевого самоврядування, суб'єктами господарювання, замовниками будівництва, проектними й експертними організаціями, громадськістю та іншими учасниками містобудівної діяльності, у межах якої реалізуються публічні інтереси щодо раціонального використання територій, безпечного будівництва, сталого

розвитку населених пунктів, охорони довкілля, збереження культурної спадщини, доступності інфраструктури та захисту прав фізичних і юридичних осіб;

– обґрунтовано комплексну модель адаптації законодавства України у сфері містобудування до стандартів Європейського Союзу через інтеграцію адміністративно-правових, цифрових та інноваційно-технологічних інструментів, яка передбачає впровадження принципу digital by default, нормативне закріплення використання BIM-технологій, створення єдиної інтероперабельної електронної системи містобудування, а також перехід до ризик-орієнтованої моделі контролю та моделі публічних закупівель «ціна – якість – екологічність», що забезпечує підвищення прозорості, ефективності та соціальної спрямованості публічного адміністрування в умовах післявоєнної відбудови;

удосконалено:

– науковий підхід до визначення поняття «публічне адміністрування у сфері містобудування» шляхом виокремлення його трьох функціональних складових (сервісної, розпорядчої та виконавчої) та обґрунтування їх взаємозв'язку;

– аргументацію, що цифровізація, інклюзивне зонування й інтегровані дозвільні моделі є базовими напрямками трансформації адміністративно-правових механізмів у сфері містобудування в ЄС та в Україні;

набули подальшого розвитку:

– адміністративно-правове розуміння змісту адміністративних правовідносин у сфері містобудування як нормативно врегульованої системи публічно-владних, організаційно-управлінських, дозвільних, контрольних, наглядових, сервісних та координаційних відносин, що виникають, змінюються і припиняються у процесі формування та реалізації державної політики у сфері містобудівної діяльності, при цьому доведено, що такі правовідносини не можуть розглядатися суто як відносини щодо надання дозволів на виконання будівельних робіт або здійснення державного архітектурно-будівельного контролю, оскільки їх зміст є значно ширшим і охоплює весь управлінський цикл у сфері містобудування, а також подальше забезпечення їх безпечного, законного та функціонального використання;

– положення щодо трансформації публічного адміністрування у сфері містобудування від командно-адміністративної до сервісно-орієнтованої моделі;

– концепція адміністративно-правових інструментів у сфері містобудування як динамічної системи взаємодії нормативних, індивідуальних і процедурних елементів, у якій вирішальне значення має не окремий інструмент, а їх функціональна узгодженість.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що вони становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес та можуть бути використані в таких напрямках:

– *науково-дослідній діяльності* – висновки та пропозиції можуть бути використані для подальшого дослідження адміністративно-правових аспектів адаптації законодавства України у сфері містобудування до законодавства Європейського Союзу, а також для поглиблення наукових підходів до розуміння змісту адміністративних правовідносин у сфері містобудування, просторового планування, державного архітектурно-будівельного контролю та нагляду;

– *правотворчій діяльності* – у процесі підготовки пропозицій щодо внесення змін до чинного законодавства України у сфері містобудування, будівництва, просторового планування, дозвільних процедур, адміністративних послуг, цифровізації містобудівної документації, екологічної безпеки та енергоефективності з метою його адаптації до законодавства Європейського Союзу;

– *правозастосовній діяльності* – для вдосконалення практики реалізації адміністративно-правових норм у сфері містобудування, підвищення ефективності діяльності суб'єктів публічної адміністрації, органів державного архітектурно-будівельного контролю та нагляду, органів місцевого самоврядування, а також забезпечення прозорості, законності та узгодженості управлінських рішень у сфері містобудівної діяльності;

– *освітньому процесі* – під час викладання студентам закладів вищої освіти навчальних дисциплін «Адміністративне право», «Адміністративний процес», «Містобудівне право», «Європейське право», «Публічне адміністрування», у процесі підготовки підручників, навчальних посібників, лекційних матеріалів, наукових статей, тез доповідей та інших навчально-методичних матеріалів із відповідних навчальних курсів.

Апробація матеріалів дисертації. Результати дослідження, його основні висновки та рекомендації оприлюднені на 3 науково-практичних конференціях, а саме: «Теоретичні та практичні проблеми реалізації норм права» (м. Кременчук, 5 грудня 2025 р.); «Права людини та публічне врядування» (м. Чернівці, 30 травня 2025 р.); «Advances in law: the view of domestic and foreign scholars» (м. Рига, Латвійська Республіка, 3–4 жовтня 2024 р.).

Публікації. Основні положення роботи знайшли відображення в 5 наукових статтях, з них 4 опубліковані у виданнях, що визнані як фахові з юридичних наук, та 1 стаття – у зарубіжному науковому виданні, а також у 3 тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, двох розділів, що містять шість підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 224 сторінки, у тому числі основного тексту – 186 сторінок. Список використаних джерел налічує 192 найменування.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність вибраної теми дисертації, висвітлено її зв'язок із науковими програмами, планами й темами, проаналізовано загальний стан наукової розробленості теми; визначено мету й завдання дослідження, сформульовано об'єкт і предмет, названо основні методологічні підходи до дослідження; розкрито наукову новизну, теоретичне та практичне значення роботи, а також наведено відомості про апробацію і публікацію результатів дослідження, його структуру.

Розділ 1 «Теоретична та нормативно-правова характеристика адміністративних правовідносин у сфері містобудування в умовах адаптації до законодавства Європейського Союзу» складається з двох підрозділів.

У підрозділі 1.1 *«Зміст адміністративних правовідносин у сфері містобудування»* встановлено, що сфера містобудування є багатокомпонентною системою суспільних відносин, яка охоплює процеси планування територій, проєктування, будівництва, реконструкції, введення в експлуатацію об'єктів, а також їх подальшого використання й контролю.

Визначено, що ключовим елементом правового регулювання у цій сфері виступає публічне адміністрування як форма реалізації функцій виконавчої влади, спрямована на забезпечення публічного інтересу. Доведено, що публічне адміністрування у сфері містобудування має комплексний характер і поєднує три основні складові: надання адміністративних послуг, розпорядчу діяльність та виконавчу функцію. Встановлено, що саме через ці складові реалізуються повноваження органів державної влади та місцевого самоврядування, забезпечується правомірність містобудівної діяльності та досягається баланс між приватними і публічними інтересами.

Під час дослідження використано порівняльно-правовий та системний методи, що дало змогу визначити відмінність між поняттями «будівництво» та «сфера містобудування». Обґрунтовано, що останнє є ширшим і точнішим для адміністративно-правового аналізу, оскільки охоплює не лише технічні аспекти спорудження об'єктів, а й просторове планування, розвиток територій та формування життєвого середовища. Визначено, що така термінологічна конкретизація має важливе значення для вдосконалення нормотворчої діяльності та підвищення ефективності правозастосування.

Доведено, що адміністративні правовідносини у сфері містобудування характеризуються багатосуб'єктністю, складною структурою та динамічністю. Визначено, що до їх суб'єктного складу належать органи державної влади, органи місцевого самоврядування, спеціалізовані установи, суб'єкти господарювання та громадяни. Встановлено, що об'єктом таких правовідносин є суспільні інтереси у сфері розвитку територій, безпеки будівництва, екологічної рівноваги та забезпечення належного життєвого середовища.

Зроблено висновок, що сучасна модель публічного адміністрування у сфері містобудування трансформується від командно-адміністративної до сервісної, що передбачає орієнтацію на права людини, відкритість процедур, прозорість прийняття рішень та підзвітність органів влади. Встановлено, що важливу роль у цьому процесі відіграє цифровізація адміністративних процедур, зокрема впровадження електронних систем у сфері будівництва, що сприяє мінімізації корупційних ризиків і підвищенню ефективності управління.

Визначено, що принципи публічного адміністрування становлять фундаментальну основу правового регулювання містобудівної діяльності. Використано класифікацію принципів на загальноправові, галузеві та спеціальні, що дало змогу систематизувати їх залежно від функціонального призначення. Доведено, що до ключових принципів належать верховенство права, законність, прозорість, відкритість, підзвітність, ефективність, екологічність і забезпечення публічного інтересу.

За результатами аналізу чинного законодавства України встановлено, що принципи публічного адміністрування у сфері містобудування закріплюються як безпосередньо, так і опосередковано в нормативно-правових актах, зокрема у законах, що регулюють містобудівну діяльність, адміністративні процедури та житлову політику. Доведено, що їх імплементація забезпечує гармонізацію національного законодавства з європейськими стандартами належного врядування.

Обґрунтовано, що особливого значення набуває публічне адміністрування у контексті післявоєнного відновлення України, де містобудівна діяльність виступає одним із ключових чинників економічного розвитку та соціальної стабільності. Встановлено, що ефективність адміністрування в цій сфері залежить від чіткості правового регулювання, професійності суб'єктів владних повноважень та рівня взаємодії між державою, бізнесом і громадянськістю.

У підрозділі 1.2 «Нормативно-правове забезпечення діяльності у сфері будівництва» визначено, що нормативно-правове забезпечення будівельної сфери слід розуміти як цілісну сукупність правових засобів, спрямованих на впорядкування суспільних відносин у сфері будівництва відповідно до стратегічних цілей держави. Доведено, що ключову роль у цьому механізмі відіграють адміністративно-правові норми, які забезпечують реалізацію державної політики через владно-організуючий вплив на суб'єктів містобудівної діяльності.

На основі використання системного підходу до визначення структури нормативно-правової бази у сфері будівництва встановлено, що вона охоплює Конституцію України, закони України, підзаконні нормативно-правові акти, державні будівельні норми, технічні регламенти та інші документи, які в сукупності формують єдиний механізм регулювання, здатний охопити всі стадії будівельного процесу: від планування та проектування до введення об'єктів в експлуатацію та їх подальшого використання.

Доведено, що провідне місце в системі нормативно-правового забезпечення посідають спеціальні закони, які регулюють окремі аспекти будівельної діяльності. Зокрема, встановлено значення законодавчих актів, що визначають правові засади містобудівної діяльності, архітектурної діяльності, відповідальності за правопорушення у цій сфері, енергоефективності будівель, а також функціонування ринку будівельної продукції, що в сукупності формують базис для правового регулювання та забезпечують узгодженість дій суб'єктів будівельного процесу.

Доведено, підзаконні нормативно-правові акти у сфері містобудування деталізують положення законів, конкретизують процедури їх реалізації, а також забезпечують оперативне реагування на зміни суспільних відносин. Визначено, що особливістю таких актів є їх гнучкість, здатність до швидкого оновлення й адаптації до сучасних викликів, зокрема в умовах воєнного стану.

Встановлено, що законодавець в умовах воєнного стану запровадив низку спрощених процедур у сфері будівництва, спрямованих на забезпечення оперативного відновлення пошкоджених об'єктів і розвитку інфраструктури, що мають тимчасовий характер, однак вони суттєво впливають на трансформацію адміністративно-правового регулювання та формують нові підходи до організації будівельної діяльності.

Визначено, що нормативно-правове забезпечення будівельної сфери охоплює три основні групи норм: норми, що встановлюють правила належної поведінки; норми, що визначають відповідальність за правопорушення; норми, що регламентують діяльність органів державної влади у сфері контролю та нагляду, де найбільшу частку становлять норми першої та третьої груп, що свідчить про пріоритет превентивного й організаційного підходів у державному регулюванні.

Встановлено, що сучасний стан нормативно-правового забезпечення будівельної сфери характеризується низкою проблем. Зокрема, визначено наявність колізій між нормативними актами різного рівня, дублювання функцій окремих органів, недостатню систематизацію законодавства, а також складність практичного застосування окремих норм. Доведено, що такі недоліки негативно впливають на ефективність державного управління та створюють передумови для правових ризиків у сфері будівництва.

Встановлено, що чинне законодавство адміністративної відповідальності у сфері будівництва не забезпечує належної систематизації відповідних норм, що ускладнює їх застосування на практиці й обґрунтовує необхідність кодифікації адміністративно-правових норм, зокрема шляхом виокремлення окремого структурного блоку, присвяченого відповідальності в будівельній сфері.

Розділ 2 «Реалізація адміністративно-правових відносин у сфері містобудування: досвід України та країн ЄС» складається з чотирьох підрозділів.

У підрозділі 2.1 «Система суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування» визначено, що центральне місце в системі суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування належить адміністративним органам, які виступають носіями публічно-владних повноважень та забезпечують реалізацію функцій виконавчої влади. Доведено, що саме через їх діяльність здійснюється формування та реалізація державної політики у сфері містобудування, включно з плануванням територій, наданням адміністративних послуг, здійсненням дозвільних процедур, контролем та наглядом за дотриманням законодавства. Встановлено, що правовий статус адміністративного органу визначається його компетенцією, яка охоплює мету діяльності, завдання, предмет відання та конкретні повноваження.

Уточнено співвідношення понять «суб'єкт правовідносин», «правосуб'єктність» і «правовий статус». Визначено, що правосуб'єктність суб'єктів адміністративно-правових відносин передбачає правоздатність, дієздатність і деліктоздатність, що забезпечує їх участь у правовідносинах, реалізацію прав та обов'язків, а також можливість нести юридичну відповідальність. Доведено, що в адміністративному праві ці елементи набувають специфічного змісту, оскільки пов'язані з реалізацією владних повноважень у публічних інтересах.

Встановлено, що система суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування підлягає класифікації за різними критеріями. Зокрема, визначено доцільність їх поділу на суб'єктів загальної та спеціальної компетенції. До суб'єктів загальної компетенції віднесено органи, що формують державну політику, зокрема Верховну Раду України, Кабінет Міністрів України та інші вищі органи державної влади. До суб'єктів спеціальної компетенції належать органи, які безпосередньо здійснюють управлінський вплив у сфері містобудування, включно із центральними органами виконавчої влади, спеціалізованими інспекційними органами й органами місцевого самоврядування.

Доведено, що особливе значення в досліджуваній системі мають центральні органи виконавчої влади, які здійснюють формування та реалізацію державної політики у сфері містобудування. Визначено, що їх адміністративно-правовий статус характеризується наявністю широкого кола повноважень нормативно-регулятивного та координаційного характеру. Встановлено, що такі органи забезпечують єдність державної політики, здійснюють координацію діяльності інших суб'єктів та контроль за дотриманням законодавства.

Визначено роль органів місцевого самоврядування, які реалізують функції публічного адміністрування на локальному рівні. Доведено, що їх діяльність має ключове значення для практичної реалізації містобудівної політики, оскільки саме вони ухвалюють рішення щодо затвердження містобудівної документації, надання дозволів на будівництво та здійснення контролю за використанням територій. Встановлено, що в умовах децентралізації їх повноваження суттєво розширилися, що підвищує їх роль у системі суб'єктів адміністративно-правових відносин.

З'ясовано, що важливу функцію у сфері містобудування виконують спеціалізовані органи контролю та нагляду, зокрема органи архітектурно-будівельного контролю. Визначено, що їх діяльність спрямована на забезпечення дотримання вимог законодавства, запобігання правопорушенням та притягнення винних осіб до відповідальності. Встановлено, що такі органи реалізують свої повноваження через проведення перевірок, видачу приписів, застосування санкцій та інші адміністративно-правові засоби.

Особливу увагу приділено інституту делегування повноважень як важливому механізму оптимізації системи публічного адміністрування. Встановлено, що делегування дає змогу забезпечити гнучкість управління й адаптацію до сучасних умов, однак потребує чіткого нормативного закріплення та ефективного контролю. Доведено, що належна реалізація делегованих повноважень є важливою передумовою забезпечення законності й ефективності діяльності адміністративних органів.

Зроблено висновок, що система суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування функціонує на засадах субординації та координації, що забезпечує узгодженість діяльності різних рівнів публічної влади. Доведено, що ефективність цієї системи залежить від чіткого нормативного визначення компетенції суб'єктів, усунення дублювання повноважень, підвищення рівня координації та відповідності європейським стандартам належного врядування.

У *підрозділі 2.2 «Адміністративно-правові інструменти управління у сфері містобудування»* визначено, що ключове місце серед адміністративно-правових інструментів у сфері містобудування посідають підзаконні нормативно-правові акти, які виступають основним засобом конкретизації законодавчих положень. Доведено, що їх роль полягає не лише в деталізації норм законів, а й у створенні ефективних механізмів реалізації управлінських рішень, зокрема у сферах планування територій, здійснення забудови, контролю та експлуатації об'єктів. Встановлено, що підзаконні акти забезпечують необхідну гнучкість правового регулювання, даючи змогу оперативно реагувати на зміни суспільних відносин і технічні виклики.

Визначено, що підзаконні нормативно-правові акти мають похідний характер і функціонують у межах чітко визначеної ієрархії джерел права. Доведено, що їх ефективність залежить від дотримання принципів законності, правової визначеності й узгодженості з актами вищої юридичної сили. Встановлено, що важливими гарантіями їх належного функціонування є державна реєстрація, юридична експертиза та можливість судового контролю.

Досліджено сутність адміністративному акта як базового інструменту правозастосовної діяльності у сфері містобудування. Визначено, що адміністративний акт є індивідуальним рішенням адміністративного органу, спрямованим на виникнення, зміну або припинення прав та обов'язків конкретної особи. Доведено, що саме через адміністративні акти реалізуються владні повноваження суб'єктів публічної адміністрації, зокрема щодо надання

дозволів, погодження документації, здійснення контролю та введення об'єктів в експлуатацію.

Встановлено, що адміністративні акти характеризуються індивідуалізованістю, зовнішньою спрямованістю, юридичною обов'язковістю та можливістю оскарження. Доведено, що їх правова природа зумовлює необхідність дотримання встановлених процедур ухвалення, що включають стадії збирання й оцінки доказів, юридичної кваліфікації обставин та ухвалення мотивованого рішення. Визначено, що належне мотивування адміністративного акта виступає важливою гарантією реалізації права особи на ефективний захист.

Досліджено дозвільні процедури як один із ключових адміністративно-правових інструментів у сфері містобудування. Встановлено, що їх сутність полягає у поєднанні сервісної та контрольної функцій публічного адміністрування. Доведено, що дозвільна система забезпечує баланс між свободою господарської діяльності та необхідністю дотримання вимог безпеки, екологічних стандартів і містобудівних норм.

Визначено, що дозвільні провадження мають чітко регламентований процедурний характер і передбачають послідовність адміністративних дій, спрямованих на ухвалення рішення щодо надання або відмови в наданні дозволу. Доведено, що їх ефективність значною мірою залежить від прозорості процедур, дотримання строків розгляду та реалізації принципу мовчазної згоди.

Встановлено, що впровадження електронних систем, зокрема Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва, сприяло підвищенню прозорості, зменшенню корупційних ризиків і спрощенню доступу до адміністративних послуг. Доведено, що цифровізація виступає важливим напрямом модернізації публічного адміністрування та наближення його до європейських стандартів.

Визначено, що адміністративно-правові інструменти у сфері містобудування функціонують як взаємодоповнювальна система, що має нормативні, індивідуальні та процедурні елементи. Доведено, що їх ефективність залежить від чіткого нормативного регулювання, належної організації адміністративних процедур, упровадження цифрових технологій та забезпечення ефективного контролю.

У **підрозділі 2.3 «Досвід країн ЄС управління адміністративно-правовими відносинами у сфері містобудування»** встановлено, що сучасна європейська модель публічного адміністрування у сфері містобудування формується під впливом двох взаємопов'язаних векторів – наднаціонального (політики ЄС, глобальні стандарти сталого розвитку) та національно-муніципального (локальні правові режими й управлінські практики).

Визначено, що система адміністративно-правового регулювання містобудування в країнах ЄС має багаторівневу структуру, яка охоплює законодавчу, організаційну, технологічну та процедурну підсистеми. При цьому доведено, що саме процедурна складова є найбільш варіативною та водночас визначальною для ефективності всієї системи, оскільки саме в її

межах реалізується взаємодія між суб'єктами – органами влади, забудовниками, громадськістю та іншими стейкхолдерами.

Встановлено, що в межах ЄС відсутнє уніфіковане розуміння поняття будівельного дозволу, а також єдиний підхід до структури дозвільних процедур. Доведено, що в одних державах такі процедури обмежуються документальною перевіркою, тоді як в інших вони мають багатоступеневі інспекційні та погоджувальні механізми, що свідчить про збереження значної національної автономії у сфері містобудування, попри існування загальних європейських стандартів.

Визначено, що важливим елементом ефективного адміністрування є попередні консультації, участь громадськості та належна організація інспекційних процедур. Доведено, що їх наявність або відсутність безпосередньо впливає на тривалість, прозорість і результативність дозвільних процесів. Особливого значення набуває також цифровізація, яка встановлена як один із ключових чинників підвищення ефективності адміністративних процедур через автоматизацію, впровадження принципу «єдиного вікна» та використання електронних сервісів.

За результатами аналізу окремих країн визначено, що стратегічне планування виступає ключовим адміністративно-правовим інструментом впливу у випадках обмежених регуляторних можливостей держави. Зокрема, встановлено, що в Королівстві Норвегії муніципалітети, попри домінування приватних девелоперів, активно використовують стратегічні документи для формування політики доступного житла. Доведено, що ефективність таких інструментів залежить від чіткості цілей, інституційної спроможності органів влади та наявності операційних механізмів їх реалізації.

Порівняльний аналіз моделей доступного житла у країнах Центральної та Східної Європи дав змогу встановити, що рівень інтеграції соціальних цілей у містобудівну політику істотно варіюється. Визначено, що найбільш ефективною є модель, у якій соціальні пріоритети закріплені в регуляторних інструментах (як у Лозанні), тоді як домінування ринкових механізмів без належної інституційної підтримки призводить до зниження доступності житла.

У контексті аналізу німецького досвіду доведено, що спрощення процедур, підвищення ефективності планувальних органів та застосування інклюзивного зонування є дієвими інструментами подолання житлового дефіциту. Встановлено, що адаптація таких механізмів в інших країнах потребує врахування національних правових та інституційних особливостей.

Особливу увагу в дослідженні приділено наднаціональному рівню регулювання. Визначено, що, незважаючи на відсутність прямої компетенції у сфері житлової політики, Європейський Союз здійснює значний вплив через директиви, регламенти, фінансові інструменти та стратегічні ініціативи. Доведено, що такі документи, як директиви у сфері енергоефективності будівель, публічних закупівель і ринку послуг, формують загальні стандарти, які імплементуються на національному рівні.

Встановлено, що сучасна політика ЄС у сфері містобудування орієнтована на досягнення кліматичної нейтральності, розвиток енергоефективності та забезпечення доступності житла. У цьому контексті визначено, що стратегія реновації будівель, цифровізація та впровадження інноваційних технологій (зокрема, BIM) є ключовими напрямками трансформації адміністративно-правових механізмів.

Аналіз національних моделей (Королівство Нідерланди, Фінляндська Республіка, Королівство Бельгія) дав змогу встановити, що ефективно публічне адміністрування базується на поєднанні нормативного регулювання, стратегічного планування, фінансових інструментів і активної участі муніципалітетів. Доведено, що інтегровані моделі дозволів, як у Королівстві Нідерландів, або системи соціального житла, як у Фінляндській Республіці, забезпечують більш високий рівень узгодженості та результативності.

Встановлено, що ефективність адміністративно-правового регулювання у сфері містобудування в країнах ЄС залежить від збалансованого поєднання нормативних, процедурних і стратегічних інструментів, а також від рівня їх інтеграції в багаторівневу систему управління. Доведено, що ключовими тенденціями розвитку є цифровізація, посилення соціальної орієнтації політики, екологізація будівництва та підвищення ролі муніципального рівня управління, що створює підґрунтя для використання відповідного досвіду в процесі реформування національних систем містобудування.

У **підрозділі 2.4 «Напрями адаптації законодавства України у сфері містобудування до законодавства Європейського Союзу»** визначено, що однією з основних проблем чинного законодавства України є його фрагментарність, дублювання повноважень та відсутність єдиної процедурної логіки, що ускладнює реалізацію містобудівної політики. У зв'язку із цим обґрунтовано, що кодифікація містобудівного законодавства у формі єдиного Містобудівного кодексу має стати базовим кроком на шляху до формування цілісної та узгодженої системи правового регулювання, що дасть можливість забезпечити єдність дозвільних, контрольних і наглядових процедур, а також підвищити рівень правової визначеності.

Доведено, що ключовим напрямом адаптації є впровадження принципу *digital by default*, який передбачає пріоритет електронних форм взаємодії у сфері містобудування. У цьому контексті особливу роль відіграє розвиток Єдиної державної електронної системи у сфері містобудування, яка має функціонувати як інтегрована платформа взаємодії між державними реєстрами, кадастрами та інформаційними системами. Встановлено, що повна інтеоперабельність цієї системи з іншими державними ресурсами дасть змогу мінімізувати людський фактор, скоротити строки надання адміністративних послуг та зменшити корупційні ризики.

Водночас визначено, що ефективна цифровізація потребує належного нормативного забезпечення, зокрема закріплення юридичної сили автоматичних рішень, електронних протоколів і журналів дій, а також впровадження уніфікованих форматів даних і класифікаторів. Обґрунтовано,

що важливим елементом цієї системи має стати «цифровий паспорт об'єкта» (as-built BIM), який забезпечуватиме повний облік інформації про будівлю протягом усього її життєвого циклу.

Доведено, що впровадження технології BIM є одним із найбільш перспективних напрямів реформування містобудівної діяльності, що надає можливість інтегрувати проєктування, будівництво й експлуатацію в єдиному інформаційному середовищі, що підвищує якість управлінських рішень і знижує витрати. Визначено, що нормативне закріплення обов'язковості BIM для публічних проєктів, а також стандартизація форматів IFC/BCF і середовищ даних (CDE) створюють передумови для автоматизованого контролю відповідності будівельним нормам.

Встановлено, що трансформація системи публічного адміністрування має супроводжуватися переходом до ризик-орієнтованої моделі нагляду, за якої інтенсивність контролю залежить від класу наслідків об'єкта, що дає змогу оптимізувати використання адміністративних ресурсів і підвищити ефективність контролю. Обґрунтовано, що впровадження KPI, відкритих дашбордів і механізмів аудиту сприятиме підвищенню підзвітності та прозорості діяльності органів влади.

Окрему увагу приділено вдосконаленню публічних закупівель у сфері містобудування. Доведено, що перехід від критерію «найнижча ціна» до моделі «ціна – якість – екологічність» є необхідною умовою забезпечення сталого розвитку. Визначено, що застосування підходів LCC і LCA дає змогу враховувати повну вартість життєвого циклу об'єкта та його екологічний вплив, що відповідає європейським стандартам.

Встановлено, що важливим напрямом адаптації є розвиток житлової політики, орієнтованої на доступність, соціальну інтеграцію та енергоефективність. Обґрунтовано, що впровадження механізмів співфінансування реновації, державних гарантій та підтримки орендного житла сприятиме формуванню збалансованого житлового ринку. Доведено, що поєднання цих інструментів із принципами циркулярної економіки забезпечить ефективне використання ресурсів у процесі відбудови.

Визначено, що ефективність адаптації значною мірою залежить від інституційної спроможності органів публічної влади. У цьому контексті встановлено необхідність чіткого розмежування повноважень між центральними та місцевими органами, а також розвитку механізмів міжвідомчої координації. Доведено, що інституціоналізація громадської участі через цифрові платформи та консультативні механізми підвищує легітимність управлінських рішень.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі наведено теоретичне узагальнення й новітній підхід для вирішення наукового завдання, що полягає у науковому узагальненні теоретичних підходів та практичних проблем, пов'язаних із характеристикою

адміністративно-правових аспектів адаптації законодавства України у сфері містобудування до законодавства Європейського Союзу. На підставі узагальнення основних доробків та результатів дослідження сформовано висновки, які мають теоретичне та практичне значення, зокрема:

1. Доведено, що публічне адміністрування у сфері містобудування реалізується через надання адміністративних послуг, здійснення розпорядчої діяльності та виконання виконавчих функцій. Обґрунтовано необхідність переходу до сервісної моделі адміністрування, орієнтованої на права людини, прозорість і цифровізацію процедур.

Встановлено, що принципи публічного адміністрування становлять основу ефективного функціонування містобудівної сфери та потребують належного нормативного закріплення. Визначено їх класифікацію та роль у забезпеченні законності, відкритості та підзвітності діяльності органів влади.

2. Доведено, що нормативно-правове забезпечення будівельної діяльності є багаторівневою системою, яка охоплює норми Конституції України, законів України, підзаконних актів і технічних регламентів. Встановлено, що адміністративно-правові норми виступають основним інструментом впливу держави на суспільні відносини в цій сфері.

Обґрунтовано необхідність удосконалення чинного законодавства, зокрема шляхом його систематизації, усунення колізій і гармонізації з європейськими стандартами. Визначено важливість цифровізації адміністративних процедур і впровадження електронних систем як засобів підвищення прозорості й ефективності управління.

3. Визначено, що структура правосуб'єктності суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування передбачає правоздатність, дієздатність та деліктоздатність, які в сукупності забезпечують можливість участі суб'єктів у правовідносинах, реалізацію ними прав і виконання обов'язків.

Встановлено, що система суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування охоплює як суб'єктів загальної компетенції, так і суб'єктів спеціальної компетенції. Визначено, що суб'єкти загальної компетенції здійснюють формування державної політики та визначають стратегічні напрями розвитку галузі, тоді як суб'єкти спеціальної компетенції забезпечують її безпосередню реалізацію. Доведено, що така диференціація сприяє ефективному розподілу функцій і повноважень між різними рівнями публічної влади.

Встановлено важливу роль органів місцевого самоврядування, які виступають ключовими суб'єктами реалізації містобудівної політики на місцевому рівні. Доведено, що в умовах децентралізації їх значення суттєво зростає, оскільки саме вони забезпечують прийняття управлінських рішень, безпосередньо пов'язаних із використанням територій, забудовою та розвитком інфраструктури.

Особливу увагу приділено аналізу діяльності спеціалізованих органів у сфері містобудівного контролю. Встановлено, що такі органи виконують функції нагляду за дотриманням законодавства, забезпечують застосування заходів адміністративного впливу та відіграють важливу роль у запобіганні правопорушенням.

Доведено, що система суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування функціонує на основі поєднання принципів субординації та координації, що забезпечує узгодженість діяльності органів різних рівнів. Визначено, що її ефективність значною мірою залежить від чіткого нормативного визначення компетенції, усунення дублювання повноважень, підвищення рівня взаємодії між суб'єктами та впровадження сучасних стандартів належного врядування.

4. Визначено, що адміністративно-правові інструменти у сфері містобудування доцільно класифікувати за характером правового впливу на три основні групи: нормативні (нормативно-правові акти, що функціонально встановлюють нормативне програмування управлінської діяльності, тобто встановлення стандартів планування територій, забудови, контролю та експлуатації об'єктів), індивідуальні (адміністративні акти, на підставі яких виникає право на виконання будівельних робіт, затверджується документація або здійснюється контроль і які мають особливістю поєднання владного характеру з безпосереднім впливом на економічну діяльність, що обумовлює підвищені вимоги до їх обґрунтованості, пропорційності та процедурної законності) та процедурні (дозвільні провадження). Доведено, що кожна із цих груп виконує самостійну роль, але лише в сукупності вони формують цілісний механізм правового регулювання містобудівної діяльності.

За функціональним призначенням адміністративно-правові інструменти поділено на: регулятивні, дозвільні, контрольні та гарантійні. Доведено, що регулятивні інструменти (підзаконні акти) визначають правила поведінки, дозвільні – забезпечують доступ до діяльності, контрольні – спрямовані на перевірку дотримання норм, а гарантійні – забезпечують захист прав суб'єктів через механізми оскарження.

Встановлено, що важливою ознакою сучасної системи адміністративно-правових інструментів є їх трансформація під впливом цифровізації. Доведено, що електронні сервіси та реєстри фактично формують новий тип інструментів – цифрові адміністративні механізми, які поєднують у собі ознаки процедурних та контрольних засобів.

Обґрунтовано, що сучасна модель адміністративно-правового регулювання у сфері містобудування характеризується одночасним прагненням до спрощення процедур і збереження належного рівня контролю. Доведено, що ця суперечність є ключовим викликом для подальшого розвитку системи, оскільки надмірна дерегуляція може знижувати рівень безпеки, тоді як надмірна зарегульованість – стримувати розвиток будівельної галузі.

5. Встановлено, що сучасна модель публічного адміністрування у цій сфері має багаторівневий характер і формується під впливом як національних, так і наднаціональних чинників, передусім політики ЄС. Визначено, що ефективність управління забезпечується через поєднання нормативних, індивідуальних і процедурних інструментів, а також стратегічного планування, що особливо яскраво проявляється у практиці Королівства Нідерландів і Фінляндської Республіки.

Доведено, що ключовими тенденціями розвитку містобудівної політики в ЄС є цифровізація адміністративних процедур (Фінляндська Республіка, Естонська Республіка), посилення соціальної орієнтації житлової політики (Федеративна Республіка Німеччина, Французька Республіка, Королівство Нідерланди), впровадження екологічних стандартів та енергоефективності (Королівство Швеція, Королівство Данія), а також розширення участі громадськості у прийнятті рішень (Федеративна Республіка Німеччина, Королівство Бельгія). Особливе значення мають інтегровані дозвільні системи, характерні для Королівства Нідерландів і Королівства Бельгії, механізми забезпечення доступного житла, що активно застосовуються у Фінляндській Республіці та Федеративній Республіці Німеччина, а також інструменти енергоефективності, впроваджені на рівні всього Європейського Союзу.

Обґрунтовано, що імплементація європейського досвіду в Україні має здійснюватися з урахуванням національних правових та інституційних особливостей, із пріоритетом підвищення прозорості, ефективності та соціальної спрямованості містобудівної політики. Зокрема, доцільним є запозичення інтегрованих дозвільних процедур (Королівство Нідерланди), розвитку соціального житла (Фінляндська Республіка, Федеративна Республіка Німеччина) та цифрових адміністративних сервісів (Естонська Республіка).

6. Встановлено, що сучасна модель управління у сфері містобудування має інтегрований характер і базується на поєднанні нормативних, процедурних та цифрових інструментів.

Доведено, що ефективність містобудівної політики забезпечується через кодифікацію законодавства, впровадження принципу digital by default, розвиток електронних систем управління та використання інноваційних технологій, зокрема BIM. Визначено, що ключовими напрямками реформування є цифровізація адміністративних процедур, запровадження ризик-орієнтованого нагляду, удосконалення публічних закупівель і розвиток соціально орієнтованої житлової політики.

Обґрунтовано, що адаптація європейського досвіду в Україні має здійснюватися з урахуванням національних особливостей та потреб післявоєнної відбудови, із пріоритетом прозорості, ефективності та підзвітності.

Визначено такі ключові напрями адаптації та реформування: кодифікація містобудівного законодавства та усунення його фрагментарності; впровадження принципу digital by default та повна цифровізація адміністративних процедур; розвиток Єдиної державної електронної системи у

сфері містобудування та її інтеграція з державними реєстрами; запровадження ризик-орієнтованої моделі державного нагляду і контролю; удосконалення системи публічних закупівель із переходом до моделі «ціна – якість – екологічність»; упровадження технологій BIM як обов'язкового інструменту управління життєвим циклом будівництва; розвиток соціально орієнтованої житлової політики та механізмів забезпечення доступного житла; посилення інституційної спроможності органів публічного адміністрування та чітке розмежування їх повноважень; інституціоналізація участі громадськості в містобудівних процесах; упровадження екологічних та енергоефективних стандартів у будівництві; розвиток механізмів публічно-приватного партнерства у сфері відбудови української держави; підвищення прозорості, підзвітності та антикорупційних гарантій у сфері містобудування.

СПИСОК ПРАЦЬ, ОПУБЛІКОВАНИХ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

Статті, в яких опубліковано основні наукові результати дисертації:

1. Сичевський В.П. Зміст адміністративних правовідносин у сфері містобудування: теоретико-правовий аспект. *KELM (Knowledge, Education, Law, Management)*. 2025. № 8(76) Р. 111–114. DOI: <https://doi.org/10.51647/kelm.2025.8.17>.
2. Сичевський В.П. Адміністративні правовідносини у сфері містобудування: зміст, особливості та трансформація в умовах європейської інтеграції України. *Право та державне управління*. 2025. № 1. С. 561–567. DOI: <https://doi.org/10.32782/pdu.2025.1.78>.
3. Сичевський В.П. Адміністративні правовідносини у сфері містобудування як об'єкт наукового пізнання. *Право і суспільство*. 2024. № 4. С. 918–923. DOI: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.4.131>.
4. Сичевський В.П. Адаптація законодавства України у сфері містобудування до законодавства Європейського Союзу: постановка проблеми. *Держава та регіони. Серія: Право*. 2025. № 3(88). С. 428–432. DOI: <https://doi.org/10.32782/1813-338X-2025.3.61>.
5. Сичевський В.П. Принципи адаптації законодавства України у сфері містобудування до законодавства Європейського Союзу. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. № 10. С. 539–544. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2025-10/123>.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Сичевський В.П. Нормативно-правові акти як адміністративно-правові інструменти управління у сфері містобудування. *Теоретичні та практичні проблеми реалізації норм права* : матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції, м. Кременчук, 5 грудня 2025 р. Львів – Торунь : Liha-Pres, 2025. С. 263–266. DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-580-1-72>.

2. Сичевський В.П. Адміністративні акти у сфері містобудування. *Права людини та публічне врядування* : матеріали VIII Міжнародного правничого форуму, м. Чернівці, 30 травня 2025 р. Львів – Торунь : Liha-Pres, 2025. С. 639–642. DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-501-6-171>.

3. Сичевський В.П. Європейські стандарти правового регулювання реновації та енергоефективності будівель у сфері містобудування. *Proceedings of the International scientific conference “Advances in law: the view of domestic and foreign scholars”*, Riga, the Republic of Latvia, October 3–4, 2024. Riga : Publishing House “Baltija Publishing”, 2024. Р. 464–467. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-493-1-122>.

АНОТАЦІЇ

Сичевський В.П. Адаптація законодавства України у сфері містобудування до законодавства Європейського Союзу: адміністративно-правові аспекти. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – ДВНЗ «Ужгородський національний університет», Ужгород, 2026.

У дисертації проведено комплексне наукове дослідження адміністративно-правових аспектів адаптації законодавства України у сфері містобудування до законодавства Європейського Союзу.

Встановлено, що сучасна модель управління у сфері містобудування має інтегрований характер і базується на поєднанні нормативних, процедурних та цифрових інструментів.

Доведено, що ефективність містобудівної політики забезпечується через кодифікацію законодавства, впровадження принципу digital by default, розвиток електронних систем управління та використання інноваційних технологій, зокрема BIM. Визначено, що ключовими напрямками реформування є цифровізація адміністративних процедур, запровадження ризик-орієнтованого нагляду, удосконалення публічних закупівель і розвиток соціально орієнтованої житлової політики.

Обґрунтовано, що адаптація європейського досвіду в Україні має здійснюватися з урахуванням національних особливостей та потреб післявоєнної відбудови, із пріоритетом прозорості, ефективності та підзвітності.

Визначено такі ключові напрями адаптації та реформування: кодифікація містобудівного законодавства й усунення його фрагментарності; впровадження принципу digital by default та повна цифровізація адміністративних процедур; розвиток Єдиної державної електронної системи у сфері містобудування та її інтеграція з державними реєстрами; запровадження ризик-орієнтованої моделі державного нагляду та контролю; удосконалення системи публічних закупівель із переходом до моделі «ціна – якість – екологічність»; упровадження

технологій BIM як обов'язкового інструменту управління життєвим циклом будівництва; розвиток соціально орієнтованої житлової політики та механізмів забезпечення доступного житла; посилення інституційної спроможності органів публічного адміністрування та чітке розмежування їх повноважень; інституціоналізація участі громадськості в містобудівних процесах; упровадження екологічних та енергоефективних стандартів у будівництві; розвиток механізмів публічно-приватного партнерства у сфері відбудови української держави; підвищення прозорості, підзвітності та антикорупційних гарантій у сфері містобудування.

Ключові слова: адаптація законодавства України, адміністративне право, адміністративне провадження, відповідальність, законодавства Європейського Союзу, запобігання корупції, застосування права, містобудування, нормативно-правове регулювання.

Sychevsky V.P. Adaptation of the Legislation of Ukraine in the Field of Urban Planning to the Legislation of the European Union: Administrative and Legal Aspects. – Qualification scientific work on the rights of the manuscript.

Thesis for a candidate degree in law sciences by speciality 12.00.07 – administrative law and process; financial law; information law. – Uzhgorod National University, Uzhhorod, 2026.

The dissertation presents a comprehensive scientific study of the administrative and legal aspects of adapting the legislation of Ukraine in the field of urban planning to the legislation of the European Union.

The dissertation is one of the first comprehensive scientific studies in Ukrainian jurisprudence devoted to the characterization of the administrative and legal aspects of adapting Ukrainian urban planning legislation to the legislation of the European Union. As a result of the research, a number of new scientific provisions, recommendations, and conclusions have been formulated, including: it has been substantiated that, under the conditions of adapting the legislation of Ukraine to the legislation of the European Union, the content of administrative legal relations in the field of urban planning should be considered as a form of legal interaction between public administration entities, local self-government bodies, business entities, construction clients, design and expert organizations, the public, and other participants in urban planning activities, within which public interests concerning the rational use of territories, safe construction, sustainable development of settlements, environmental protection, preservation of cultural heritage, accessibility of infrastructure, and protection of the rights of individuals and legal entities are realized; a comprehensive model for adapting Ukrainian urban planning legislation to European Union standards through the integration of administrative-legal, digital, and innovative technological instruments has been substantiated. This model includes the implementation of the digital by default principle, the regulatory consolidation of BIM technologies, the creation of a unified interoperable electronic urban planning system, as well as the transition to a risk-oriented control model and a public procurement model based on “price – quality – sustainability,” ensuring greater

transparency, efficiency, and social orientation of public administration under post-war reconstruction conditions.

It has been established that the modern model of governance in the field of urban planning has an integrated character and is based on the combination of normative, procedural, and digital instruments.

It has been proven that the effectiveness of urban planning policy is ensured through the codification of legislation, implementation of the digital by default principle, development of electronic management systems, and the use of innovative technologies, particularly BIM. It has been determined that the key directions of reform include the digitalization of administrative procedures, the introduction of risk-oriented supervision, the improvement of public procurement mechanisms, and the development of socially oriented housing policy.

It has been substantiated that the adaptation of European experience in Ukraine should be carried out taking into account national peculiarities and the needs of post-war reconstruction, with priority given to transparency, efficiency, and accountability.

The following key directions of adaptation and reform have been identified: codification of urban planning legislation and elimination of its fragmentation; implementation of the digital by default principle and full digitalization of administrative procedures; development of the Unified State Electronic System in the Field of Urban Planning and its integration with state registers; introduction of a risk-oriented model of state supervision and control; improvement of the public procurement system through transition to the “price – quality – sustainability” model; implementation of BIM technologies as a mandatory instrument for managing the life cycle of construction; development of socially oriented housing policy and mechanisms for ensuring affordable housing; strengthening the institutional capacity of public administration bodies and clear delineation of their powers; institutionalization of public participation in urban planning processes; implementation of environmental and energy-efficiency standards in construction; development of public-private partnership mechanisms in the reconstruction of the Ukrainian state; enhancement of transparency, accountability, and anti-corruption safeguards in the field of urban planning.

Key words: adaptation of the legislation of Ukraine, administrative law, administrative proceedings, application of law, legislation of the European Union, liability, normative-legal regulation, prevention of corruption, urban planning.

Підписано до друку 29.06.2026. Формат 60х90/16. Папір офсетний.
Друк цифровий. Умовн. друк. арк. 0,9. Тираж 100 прим. Зам. № 1165.
Видавництво і друкарня – Видавництво «Юридика»
65101, Україна, м. Одеса, вул. Інглєзі, 6/1
Телефони: +38 (095) 934-48-28, +38 (097) 723-06-08
E-mail: mailbox@juridica.od.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 7653 від 18.08.2022 р.